

Syyhy

Ohje päivitetty kokonaisuudessaan 19.8.2024

Tämä ohje on infektioidentorjuntayksikön toimintaohje tilanteessa, jossa sairaalahoitossa olevalla potilaalla tai potilaita hoitavalla työntekijällä todetaan syyhy tai epäillään syyhyn leviämistä sairaalassa. Ohje poikkeaa avohoidossa todetun syyhypotilaan hoitosuosituksista eikä ole tarkoitettu käytettäväksi sairaalan ulkopuolella.

Syyhyn aiheuttaa syyhypunkki, joka yleensä tarttuu ihokosketuksessa, mutta myös esimerkiksi yhteisissä vuodevaatteissa nukkumalla. Leviäminen rajoittuu tavallisesti läheisessä, pitkäkestoisessa kontaktissa olleisiin, kuten perheenjäseniin ja seksikumppaneihin. Syyhyn oireet ilmenevät hitaasti noin 3 (-8) vk kuluessa. Iholla näkyy pieniä vesirakkuloita, näppylöitä ja raapimisjälkiä, tavallisimmin sormien välissä, ranteissa, kyynärvarren etupinnalla, kainaloissa, nilkoissa ja genitaalialueilla. Syyhypunkki säilyy hengissä ihon ulkopuolella 2-3 vrk.

Kun osastopotilaalla epäillään syyhyä, diagnoosin tulisi perustua laadukkaaseen anamneesiin ja kliiniseen statukseen, lisäksi suositellaan ihotautilääkärin konsultaatiota (edeltävästi kuvien tallennus Apottiin). Ihotautilääkärin konsultaationumero on 040 516 1843 arkisin klo 8-14.30 (Lohjan sairaalassa konsultoidaan talon omaa ihotautilääkärinä).

Ns. karstasyyhyhypotilas on erityisen tartuttava, sillä syyhypunkkeja on runsaasti. Tartuntoja voi tapahtua lyhyessäkin ihokontaktissa, myös ympäristön välityksellä. Karstasyyhy diagnosoidaan ja hoidetaan aina ihotautilääkärin ohjeiden mukaan.

Mikäli potilaita hoitavassa yksikössä työskentelevällä henkilöllä on syyhyyn sopivia oireita, hän ottaa yhteyttä työterveyshuoltoon, jossa mahdollinen diagnoosi tehdään. Työterveyshuollossa työskentelevä lääkäri konsultoi tarvittaessa ihotautilääkärinä.

Jos osastolla todetaan syyhytapaus potilaalla tai henkilökuntaan kuuluvalla, kartoitetaan osastopotilaiden ja henkilökunnan mahdolliset syyhyoireet ja löydökset (kutina, epäselvä ihottuma).

Syyhy voi aiheuttaa laitosepidemioita. Tällöin lähteenä on yleensä ollut laaja-alaista karstasyyhyä sairastava immuunipuutteen potilas tai vanhus, jonka diagnoosi on viivästynyt. **Jos osastolla tai laitoksessa todetaan lyhyessä ajassa (esim. 8 viikon sisällä) useampi syyhytapaus, tulee arvioida, onko kyseessä osasto/laitosepidemia.** Osasto/laitosepidemian määritelmän mukaan syyhyä ilmenee vähintään kahdella eri huoneessa olevalla potilaalla tai potilaalla ja henkilökunnan jäsenellä, eikä heillä ole muuta tiedossa olevaa altistusta.

Osastoepidemiassa perustetaan **epidemiantorjuntaryhmä**, johon kuuluu yleensä mm. osastohoitaja, osastonlääkäri, infektiolääkäri, hygieniahoitaja, ihotautilääkäri, työterveyslääkäri ja laitoshuolto. Kts myös THL:n ohje torjuntatoimista syyhyepidemiassa

	Syyhy, yksi potilas	Yleistynyt, nk. karstasyhy	Osastoepidemia
Varotoimet	Kosketusvarotoimet		
	<ul style="list-style-type: none"> 1h huone Suojakäsineet ja kertakäyttöinen suojatakki tai hihallinen suojaesiliina, kun kosketetaan potilaan ihoa, vaatteita tai vuodevaatteita. Suojakäsineet on tärkeä pukea suojatakin hihojen päälle, ranteiden yli. Käsien saippuapesu käsineiden riisumisen jälkeen ennen desinfektioita 		
Varotoimien kesto	24h ensimmäisen hoitokerran loppumisesta	Kunnes hoitovaste varmistettu ihotautilääkärin toimesta	Aina hygieniahoitajan/ infektiolääkärin arvio
Potilas- ja vuodevaatteet	<ul style="list-style-type: none"> Hoidon jälkeen vaihdetaan joka kerta potilas- ja vuodevaatteet, myös peitto ja tyyny Potilas- ja vuodevaatteet pakataan ensin itsesulavaan pyykkipussiin ja sitten keltaiseen muoviseen pyykkipussiin. Pyykkipussiin merkitään ”syyhy”. (Potilaan omat vaatteet käsitellään kotona potilaan/omaisten toimesta THL:n/Terveysportin ohjeiden mukaan) 		
		Lisäksi vaatteiden, vuodevaatteiden, sängyn ja pintojen siivous toistetusti hoidon aikana	Lisäksi epidemiantorjuntaryhmän ohjeistamana mm. yleisten tilojen siivous
Hoitovälineet	Henkilökohtaiset hoitotarvikkeet		
Siivous	Potilashuoneen siivous (kosketusvarotoimet)		Erillisen ohjeen mukaan

Syyhyn hoito

	Syyhy, yksi potilas	Yleistynyt, nk. karstasyhy	Osastoepidemia
Syyhypotilaan (tai syyhyyn sairastuneen henkilökunnan jäsenen) hoito	Ivermektiini + paikallishoito, annetaan kahdesti viikon välein	Pidennetty ja tehostettu yhdistelmähoito ihotautilääkärin ohjeiden mukaan	Ivermektiini + paikallishoito, annetaan kahdesti viikon välein
	Paikallishoitovalmistevaihtoehdot: bentsylibentsoaatti (ensisijainen), permetriini, rikkivaseliini. Ks. kohta lääkevalmisteet alla.		
Altistuneen määritelmä	<ul style="list-style-type: none"> Pidempi ihokontakti ilman suojaimia: 	<ul style="list-style-type: none"> Kaikki ilman suojaimia potilaita 	<ul style="list-style-type: none"> Harkinnan mukaan osaston koko henkilökunta

	<p>potilaan lähihoitoon (esim. kylvetys, asento-ohje tai perusteellinen lääkärin kliininen tutkimus) ilman suojaamia osallistunut henkilökunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huonetoiverit harkinnan mukaan • Samassa taloudessa asuvat 	<p>hoitaneet, huonetoiverit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samassa taloudessa asuvat • Potilaan luona vierailleet omaiset harkinnan mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Harkinnan mukaan osastolla epidemia-aikana olleet muut potilaat • Varmistetun syyhypotilaan kanssa samassa taloudessa asuvat
	<p>Altistuneiden määrittelyssä herkästi ja epidemiatilanteessa aina infektiolääkärin /hygieniahoidajan konsultaatio</p>		
Ennaltaehkäisevä hoito	Ivermektiini kahdesti viikon välein	Ivermektiini kahdesti viikon välein	Ivermektiini kahdesti viikon välein
Hoidon toteutuksessa huomioitavaa	<p>Mieluiten mahdollisimman samanaikaisesti kaikille altistuneille ja oireileville. Altistuminen ei estä henkilökuntaan kuuluvan työssäoloa osastolla.</p> <p>Jos ivermektiiniä ei voida käyttää, valitaan paikallishoitovalmiste (bentsyylibentsoaatti ensisijainen).</p> <p>Potilaiden ja altistuneen henkilökunnan hoito organisoidaan osastolta käsin. Henkilökuntaan kuuluvien sairastuneiden diagnoosi ja hoito tapahtuu työterveyshuollon toimesta, mutta epidemiatilanteessa myös sairastuneen henkilökunnan hoito organisoidaan yleensä osastolta käsin.</p>		
Lääkevalmisteet (HUS ohjebankista löytyy myös potilasohjeet kyseisille lääkkeille eri kielillä)	<p>Ivermektiini (Scatol ym., 3 mg tabletti) Kerta-annos 0,2 mg/kg (60kg -> 12mg) Ei raskaana oleville tai pienille lapsille (<15kg)</p> <p>Paikallishoitovalmisteet:</p> <p>Bentsyylibentsoaatti + disulfiraami emulsiovoide (Tenutex)</p>		

	<p>Annostellaan 24h ajaksi. Ei raskaana oleville, imetyksen aikana tai alle 1v lapsille.</p> <p>Permetriini 5% (NIX, ym.) emulsiovoide Pakkauksen ohjeen mukaan. Annetaan vaikuttaa 12-15 tuntia, jonka jälkeen se pestään pois vedellä ja saippualla.</p> <p>Rikkivaseliini (10%) Ex-tempore-valmiste (Rp. sulfur. medic. 10.0 (6.0), Parafin. liq. 10.0, Vasel. alb. ad 100.0) Annostellaan iltaisin kolmena perättäisenä päivänä. Annetaan vaikuttaa 12-24 h.</p>
--	---